

**לאומי | ממשל תאגידי, פרטים נוספים
ונספחים
31.03.2020**

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים
תוכן העניינים

עמוד

א. ממשל תאגידי

202	שינויים בדירקטוריון
202	המבקרת הפנימית

ב. פרטים נוספים

202	השליטה בבנק
202	מינויים ופרישות
203	מבנה ארגוני
203	הסכמים מהותיים
204	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
208	דירוג אשראי

ג. נספחים

209	שיעורי הכנסה והוצאה
-----	---------------------

שינויים בדירקטוריון

נכון למועד תום תקופת הדוח, הדירקטוריון מונה 9 דירקטורים. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 לא חלו שינויים בהרכב הדירקטוריון.

במסגרת תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 301, שפורסם ביום 5 ביולי 2017 ("הוראה 301"), נקבע כי עד ליום 1 ביולי 2020, יקטן המספר המקסימלי של חברי הדירקטוריון בתאגידים הבנקאיים ל-10.

לפירוט בעניין אופן קיטון מספר הדירקטורים למספר הנוכחי, ראה פרק [שינויים בדירקטוריון בדוח השנתי של הבנק לשנת 2019](#).

ביום 21 בנובמבר 2020, הגב' ציפי סמט צפויה לסיים את כהונתה השלישית והאחרונה שלה כדירקטורית בבנק.

אסיפה כללית שנתית ובחירת דירקטורים

ביום 26 באפריל 2020 פרסם הבנק הודעה מקדימה אודות הכוונה לזמן אסיפה כללית שנתית של בעלי מניות הבנק שעל סדר יומה ידונו מספר נושאים וביניהם, מינוי דירקטור חיצוני אחד בהתאם לקבוע בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים, וכן שני דירקטורים במעמד "דירקטור אחר" - דירקטור שאינו דירקטור חיצוני כאמור בסעיף 11ד(2) לפקודת הבנקאות לדירקטוריון הבנק. לפירוט ראה דיווח מיידי שפרסם הבנק ביום 26 באפריל 2020 (מס' אסמכתא: 01-041766-2020) (להלן: "הודעה המקדימה").

בהמשך להודעה המקדימה שפרסם הבנק כאמור לעיל ובהתאם לקבוע בסעיפים 11ד(א)(1), (2) ו-3 לפקודת הבנקאות, 1941, קיבל הבנק ביום 18 במאי 2020 הודעה מהוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים שמונתה לפי סעיף 36 לחוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א-1981 (להלן: "הוועדה למינוי דירקטורים"), במסגרתה מפורטת רשימת מועמדים לכהונת דירקטורים בבנק לבחירה באסיפה הכללית השנתית של הבנק לשנת 2020 (לפירוט ראה דיווח מיידי שפרסם הבנק ביום 19 במאי 2020 (מס' אסמכתא: 01-049725-2020) (להלן: "הודעת הוועדה למינוי דירקטורים").

המבקרת הפנימית

פרטים בדבר הביקורת הפנימית בקבוצה ובכלל זה, הסטנדרטים המקצועיים לפיהם פועלת הביקורת הפנימית, תכנית העבודה השנתית והרכב שנתית והשיקולים בקביעתה, נכללו בדוח הכספי לשנת 2019.

דוח הביקורת הפנימית לשנת 2019 בקבוצת לאומי, הוגש לוועדת הביקורת ביום 26 במרס 2020 נדון בוועדה ביום 30 במרס 2020, הוגש לדירקטוריון ביום 22 באפריל 2020 ודווח בדירקטוריון ביום 26 באפריל 2020.

השליטה בבנק

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדיון, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

למידע מעודכן לגבי החזקות בעלי עניין בבנק נכון ליום 31 במרס 2020, ראה דוח מיידי על מצבת החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה מיום 23 באפריל 2020 (אסמכתא: 01-036631-2020). כן, ראה דיווח מיידי בעניין רשימת בעלי אמצעי שליטה מהותי בבנק ליום 31 במרס 2020 מיום 19 באפריל 2020 (אסמכתא: 01-034717-2020).

מינויים ופרישות

מינויים

ביום 26 בפברואר 2020, אישר דירקטוריון הבנק את מינויו של מר **אורי יונסי** כחבר הנהלה שיפעל בכפיפות לראש החטיבה הבנקאית, מועד כניסתו לתוקף של המינוי צפוי להיות ביום 26 ביוני 2020.

פרישות

מר **אילן בוגנים**, ראש חטיבת דאטה וחבר הנהלת הבנק, הודיע על רצונו לפרוש מהבנק, ויסיים את כהונתו עם השלמת פיצול חטיבת הדאטה.

גב' **עירית רוט**, ראש חטיבת הייעוץ המשפטי, יועצת משפטית ראשית, מנהלת סיכונים משפטיים וחברת הנהלת הבנק, הודיעה על רצונה לסיים את כהונתה בבנק, מועד סיום הכהונה טרם סוכם.

מר **גיל קרני**, מנכ"ל בנק לאומי אנגליה, הודיע על רצונו לסיים את תפקידו, מועד סיום הכהונה טרם סוכם.

מבנה ארגוני

חטיבת דאטה

פעילות חטיבת הדאטה תפוצל והיחידות הכלולות בה ישולבו בחטיבות הבנק. זאת במטרה לקדם את יישום אסטרטגיית הבנק ולהביא לקפיצת מדרגה נוספת במובילות הדיגיטלית של לאומי וביכולות הדאטה.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 27 באפריל 2020 (אסמכתא: 2020-01-041826).

ניהול המשאב האנושי בתקופת אירוע נגיף הקורונה

הבנק פעל על בסיס התקנות וההנחיות שפורסמו על ידי גורמי הממשלה וכן בשורה של צעדים נוספים שנקט, על מנת לצמצם חשיפת עובדים ולקוחות לסיכון להדבקה ובמטרה לאפשר המשכיות עסקית. בכלל זה בוצע פיזור יחידות גדולות בין מתחמים שונים, הוגדרה עבודה ברוטציה והוגדרו סניפי גרעין הנותנים שירות פרונטאלי בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים.

החל מאמצע חודש מרס הוגדרו עובדים חיוניים לעבודה בשגרת חירום, אשר נדרשו לעבוד ממתקני הבנק או מהבית, בהתאם לצרכי העסק, ועובדים שאינם חיוניים לשגרת העבודה בחירום, אשר שהו בחופשה בתקופה זו.

לאורך תקופה זו נעשה מהלך רחב היקף להרחבת האפשרות לעבודה מהבית לאלפי עובדים, באמצעות מגוון פתרונות טכנולוגיים.

מתחילת חודש מאי, ועד למחציתו, בוצעה חזרה הדרגתית לשגרת עבודה של כל עובדי הבנק, זאת בכפוף לעמידה בהגדרות מחמירות לניהול סיכונים ההדבקות, לרבות הצהרות חום ובריאות על בסיס יומי, לבישת מסכות בשטחים משותפים, הגבלת מעברים בין מתקני הבנק, הגבלת קיום ישיבות והכשרות עם מספר רב של משתתפים, הקפדה על היגיינה אישית ועוד.

נציגות לאומי בסין

הבנק החל בתהליך לסגירת נציגות הבנק בסין שצפוי להסתיים בחודשים הקרובים. הנציגות לא קיימה פעילות עסקית ואין לסגירתה השפעה מהותית על הבנק.

הסכמים מהותיים

הסכם מעלות-סטנדרד

בהתאם להסכם מיום 29 במרס 2020 המחתה סטנדרד לוריטס סוכנות לביטוח בע"מ מקבוצת הראל, החל מיום 1 באפריל 2020, את מלוא הזכויות והחובות של סטנדרד על פי הסכם מעלות-סטנדרד, וזאת בכפוף להשלמת המיזוג של סטנדרד לתוך הראל.

למידע נוסף בנוגע להסכם מעלות-סטנדרד ראה פרק [הסכמים מהותיים בדוח הכספי לשנת 2019](#).

הסכם שירותי מחשוב ותפעול לבנק אגוד לישראל בע"מ

הבנק הגיע להסכמות עם בנק אגוד לישראל בע"מ בדבר הארכת תקופת ההתקשרות למתן שירותי מחשוב ותפעול ("ההסכם"), תוך שינוי חלק מתנאי ההתקשרות.

במסגרת זו סוכם, בין היתר, כי בכפוף ובהתאם לתנאים המפורטים בכתב התוספת להסכם ("התוספת"), יוארך תוקפו של ההסכם עד ליום 31 בדצמבר 2022 וכן ניתנו אופציות להארכת ההסכם לתקופות נוספות ועד לא יאוחר מיום 31 בדצמבר 2032, אם לא יתקיים מיזוג של בנק אגוד עם בנק מזרחי טפחות בע"מ עד המועדים שנקבעו בתוספת, ובכפוף לקיומם של התנאים למימוש כל אחת מהאופציות.

היקף השירותים השוטפים ורמת השירות שיינתנו על ידי לאומי לפי התוספת יהיו כפי השירותים השוטפים ורמת השירות שניתנו לאגוד ביום 31 בדצמבר 2016, ולאומי יספק לאגוד את השירותים השוטפים בתקופת התוספת על פי עקרון ה-follow me. בנוסף בוצעה התאמה לתמורה המשולמת במסגרת ההסכם.

לפרטים נוספים ראה דיווחים מיידיים שפרסם הבנק ביום 12 במאי 2020 (אסמכתא 2020-01-047130) וביום 26 במאי 2020 (אסמכתא 2020-01-052887).

חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית

חלק מהמידע בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו - ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

ראה תאור מפורט [בדוח הכספי לשנת 2019 - עמודים 317-314](#).

בתקופת הדוח פורסמו הצעות לשינויים רגולטורים ושינויים בהוראות דין שונות, אשר עשויה להיות להם השפעה על מאפייני הפעילות של הקבוצה, על היקף הפעילות בחלק מתחומי הפעילות של הקבוצה, על שיעור הרווחיות בחלק מפעילויות הקבוצה ועל סיכוני האשראי והסיכונים התפעוליים והמשפטיים להם חשופה הקבוצה. חלק מההוראות מצויות בשלבים שונים של דיונים ולפיכך לא ניתן להעריך האם יפורסמו כהוראות מחייבות ואם יפורסמו מה יהיו ההוראות הסופיות שייקבעו. לפיכך, לא ניתן להעריך בשלב זה את ההשפעה שעשויה להיות לאותן הוראות על הפעילות הכוללת של הקבוצה, אם בכלל. בפרק זה מפורטות הוראות אשר נכנסו לתוקף במהלך תקופת הדוח והוראות הצפויות להיכנס לתוקף, אשר השפעתן על הבנק צפויה להיות משמעותית.

הוראות הפיקוח על הבנקים

טיטוט הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 222 בעניין "יחס מימון יציב"

הטיטוט מאמצת את המלצות באזל III לעניין חישוב יחס מימון יציב נטו (Net Stable Funding Ratio - NSFR) במערכת הבנקאית בישראל.

בהתאם לטיטוט נדרש תאגיד בנקאי להחזיק יחס מימון יציב נטו - המוגדר כסכום המימון היציב הזמין חלקי סכום המימון היציב הנדרש (כמוגדר בהוראה) - שיחושב על פי סך המטבעות ושלא יפחת מ-100% בכל זמן נתון.

יחס מימון יציב נטו יקוים וידווח בסך כל המטבעות יחידו, אולם תאגידים בנקאיים מצופים לנטר ולבקר באופן פעיל את צרכי הנזילות הנדרשים ליחס מימון יציב נטו בכל אחד מהמטבעות העיקריים.

יחס המימון היציב נטו יהיה בשימוש שוטף של התאגיד הבנקאי וידווח להנהלה הבכירה ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון (במצבי קיצון תדירות הדיווח תוגבר).

תאגיד בנקאי העומד בראש קבוצה בנקאית יישם את ההוראה על בסיס מאוחד.

בשלב זה, עקב אירוע נגיף הקורונה, ובהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, הוקפאה היערכות הבנק להוראה, לרבות ביצוע סקר השפעה כמותית בנושא. הפיקוח על הבנקים ייבחן בחודש דצמבר 2020 האם נדרשת דחייה ביישום הסופי.

יוזמות חקיקה שונות בתחום הגברת התחרותיות בשוק האשראי הקמעונאי

בתקופה האחרונה הושם דגש מיוחד על חקיקה המעודדת את התחרות, בעיקר ככל הנוגע לתחום האשראי הקמעונאי. מגמה זו משתקפת בהוראות ויוזמות חקיקה שונות, שנועדו להקל על כניסתם לשוק של שחקנים חדשים; זאת, בין היתר, באמצעות הגדלת המקורות שיעמדו לרשותם, קביעת מדרגות רגולטוריות מקלות ומתן הקלה בהתחברות למערכות התשלומים והסליקה.

השינויים הנ"ל, לצד יוזמות שמוכיל בנק ישראל, כגון: בניית מאגר נתוני אשראי שפועל החל מאפריל 2019 ואשר מאפשר לגורמים שונים לקבל דוחות וחיוויי אשראי בנוגע ללקוחות ולקוחות פוטנציאליים, עידוד התייעלות המערכת הבנקאית, רפורמת מעבר בין בנקים וקידום רגולציה התומכת במעבר לבנקאות דיגיטלית בערוצים ישירים, צפויים להשפיע בשנים הקרובות על המערכת הבנקאית בישראל.

לפירוט נוסף בעניין זה ראה [בדוח הכספי לשנת 2019 - עמודים 313-312](#).

בנוסף, ניתן למנות במסגרת זו את הנושאים הבאים:

- ביום 1 במרס 2020 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 בנושא מדידה והלימות הון. התיקון להוראה כולל שינוי בחישוב הדרישות להון מזערי שמטרתו להקל על בנקים שסך נכסיהם המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24%. מטרת התיקון לאפשר שינוי במבנה המערכת הבנקאית תוך צמצום הדומיננטיות של שתי הקבוצות הבנקאיות הגדולות.
  - ביום 12 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראות חדשות, העוסקות בהתאמות להוראות המפקח על הבנקים, שיחולו על בנקים חדשים ועל בנקים בשלב של הקמה. במסגרת זו פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין 480 בעניין התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין החלות על בנק חדש ועל בנק בהקמה, וכן הוראת דיווח לציבור שתחול על תאגיד בנקאי חדש ותאגיד בנקאי בהקמה.
- ההוראות האמורות קובעות רגולציה מדורגת לבנקים חדשים, ויוצרות מדרגה פיקוחית מוגדרת וידועה למקימי בנק חדש, כאשר לדרישות הפיקוחיות החלות על תאגיד מסוג זה. בנוסף, הן מגדירות את הדרישות שיחולו על בנק בהקמה.

ההתאמות המרכזיות בהוראות האמורות עוסקות בנושאים הבאים: ההון העצמי הנדרש, יחס המינוף, יחס נזילות, הרכב הדיריקטוריון וועדותיו, שימוש בשירותי מחשוב ענן, ממשל תאגידי ופרסום דוחות כספיים לציבור.

- ביום 12 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 411 בנושא ניהול סיכונים הלכנת הון ואיסור מימון טרור. התיקון קובע, בין היתר, הקלות בנוגע לחובה החלה על הבנקים ברישום נהנים ובעלי שליטה בחשבונות המנוהלים עבור נותני אשראי ופלטפורמות P2P (ובלבד שמדובר בגופים המפוקחים על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, שקיבלו רישיון למתן אשראי או רישיון להפעלת מערכת לתיווך אשראי, ובתנאי שהפעילות היחידה בחשבונות אלו נעשית מכוח הרישיונות). מטרת התיקון להסיר חסם אשר הקשה על גופים אלה לפעול במערכת הפיננסית הישראלית ולהתחרות במערכת הבנקאית.
- ביום 7 במאי 2020 הודיע בנק ישראל, כי מערך התשלומים השלים את תהליך פינוי קודי הזיהוי (קודי הבנק) אשר משמשים לזיהוי נותני שירותי תשלום ולקוחותיהם במערכות התשלומים. מהלך זה יאפשר לגופים העוסקים במתן שירותי תשלום (אשר הנים בעלי רישיון, או פטור מרישיון, המאפשר מתן שירותי תשלום), להתחבר ולפעול במערכות התשלומים ובכך צפוי להגביר את התחרות בתחום זה.

התפתחויות רגולטוריות עקב אירוע נגיף הקורונה

על רקע התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הכלכלה בישראל ובעולם, ובתוך כך על משקי הבית והעסקים, קבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים, שורה של צעדים רגולטוריים, במטרה לסייע למשקי הבית והעסקים לצלוח תקופה זו, תוך מתן גמישות עסקית נדרשת לתאגידי הבנקאיים.

הצעדים האמורים מתמקדים, בין היתר, בהמשכות מתן השירותים הבנקאיים לציבור הרחב בדגש על מעבר לערוצי דיגיטל השונים, מתן שירותים ללא צורך בהגעה לסניפי הבנק וביצוע התאמות לעבודה מרחוק; במתן הקלות שונות לבנקים שייאפשרו את תפקודם התקין בכוח אדם חסר; ובדרישה כי הבנקים יירתמו לסייע למשק בצליחת המשבר על ידי הגדלת האשראי ותמחור הוגן של הלוואות.

להלן עיקרי הנושאים בהם עוסקות ההתאמות האמורות:

התאמות לעבודה מרחוק

- הנחיות הפיקוח על הבנקים:
  - פתיחת סניפים - קביעת השיעור המינימלי של הסניפים שיהיו פתוחים לקהל בהתחשב בפיזור גיאוגרפי נאות, וביכולתם לספק שירותים בנקאיים לציבור רחב של לקוחות, תוך התייחסות לסוגי השירותים שיינתנו בסניפים אלה.
  - הצטרפות לשירותי דיגיטל - מתן אפשרות לשלוח ללקוחות הודעות בערוצים דיגיטליים, המציעות להם להצטרף לשירותי הבנקאות הדיגיטליים ומנחות אותם כיצד לבצע זאת. בנוסף, מתן אפשרות לבנק לשלוח בערוצי בנקאות בתקשורת ללקוחות שאין ברשותם כרטיס חיוב שהונפק על ידי הבנק, הודעות אשר מציעות להם להנפיק כרטיס חיוב.
  - גיבוש מתווה להנפקת כרטיסי דביט ללקוחות מקבלי קצבאות הביטוח הלאומי - זאת על מנת לסייע ללקוחות למשוך את סכום הקצבאות מכל מכשיר בנק אוטומטי ללא הגעה לסניף.
  - לקוחות פושטי רגל - הנחיה להנפיק כרטיסי דביט ללקוחות פושטי רגל ולצרפם לשירות המאפשר ביצוע פעולות בחשבון דרך אתר האינטרנט או האפליקציה של הבנק, ללא צורך באישור הנאמן בפשיטת רגל בכל בקשה פרטנית. זאת על בסיס עמדת הכונס הרשמי שנתן לכך הרשאה גורפת.
  - הקלות לעניין קבלת שירותים בנקאיים באמצעות הטלפון - לרבות כריתת הסכם בנקאות בתקשורת, כריתת הסכם הוראות טלפונית, ביצוע שיחות טלפונית לשיווק אשראי ללקוחות קמעונאיים, וכריתת הסכמים למתן אשראי (למעט הלוואה לדירור) בשיחת טלפון לא מוקלטת.
  - הפקדת שיקים - הגדלת מגבלת סכום הפקדת שיק בודד בסלולר מ-20,000 ש"ח ל-50,000 ש"ח.
  - מענה טלפוני אנושי מקצועי - הורדת הגיל המינימלי ממנו יקבל הלקוח קדימות בתור במענה הטלפוני מ-75 ל-70.
  - חובות זיהוי - הקלה בחובות הזיהוי בחשבון נאמנות כללי המנוהל על ידי עו"ד, רו"ח, או טוען רבני בעבור לקוחותיו. במקרה שהנאמן בחשבון נאמנות כללי (הפטור מהצהרת נהנים כל עוד אינו חורג מסכומים שנקבעו) מבקש לחרוג ממגבלות הסכומים שנקבעו לניהול חשבון מסוג זה, באפשרותו להסב את החשבון לחשבון שאינו מוגבל, על ידי משלוח הצהרת נהנים מעודכנת. הואיל ואין מדובר בפתיחת חשבון, ניתן לקבל את הצהרת הנהנים באמצעות הפקס (חלף קבלתה במקור).
  - ביטול הרשאה - קבלת הוראת לקוח לביטול הרשאה לחיוב חשבון (או חיוב מסוים בהרשאה), באמצעות הטלפון, ובלבד שהשיחה תתועד (חלף הוראה בכתב).

- רשם החברות ורשם המשכונות - גיבוש מתכונות עבודה מרחוק לצורך רישום וביטול משכונות ושעבודים.
- תיקון תקנות המקרקעין (ניהול ורישום) - התיקון מאפשר רישום משכנתא באופן דיגיטלי וללא נוכחות פיזית בשני אופנים: רישום ישירות מול הרשם או רישום באמצעות הבנק.
- הממונה על חוק המכר - הוראות חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) קובעות, כי במקרים מסוימים רוכש דירה חדשה נדרש לשלם עבורה באמצעות "פנקס שוברים". הממונה על חוק המכר פרסם תהליך המאפשר תשלום השובר כאמור, ללא הגעה פיזית לסניף הבנק.
- ייעוץ השקעות - רשות ניירות ערך - קביעת אפשרות לעריכה מרחוק של הליך בירור הצרכים הראשוני של לקוח חדש וכן הקלות לעניין דרישת עדכון צרכי הלקוח ואופן ביצוע העדכון, והקלות לעניין תיעוד שיחת ייעוץ.
- תיקון חוק ההוצאה לפועל - כיום קובע החוק, כי הגבלה על שימוש בכרטיסי חיוב שהטיל רשם ההוצאה לפועל על חייב, לא תחול על שימוש בכרטיס חיוב מידי, בתנאי שניתן יהיה לבצע בו עסקאות כנגד יתרת זכות בלבד. התיקון מאפשר הנפקה של כרטיס דביט כאמור גם ללקוחות שיש בחשבונם מסגרת אשראי, וכן ביצוע עסקאות בכרטיס כנגד המסגרת הלא מנוצלת.
- תיקון חוק כרטיס חיוב - ויתור על דרישת "חתימה כחולה" על גבי חוזה הכרטיס והחלפתה בדרישה לקבל את הסכמתו של הלקוח ותיעודה בידי המנפיק.

התאמות שנועדו להקל על הלקוחות בתחום האשראי

- הנחיות הפיקוח על הבנקים:
  - הרתמות המערכת הבנקאית לסייע למשק בצליחת המשבר על ידי הגדלת האשראי ותמחור הגון של הלוואות - מכתב המפקחת על הבנקים, בו מדגישה המפקחת, את הציפיה הפיקוחית להמשיך ולספק אשראי בעת הזו ולהימנע מהקשחת תנאי החיתום, בדגש על לווים במגזר העסקים והבינוניים ומשקי הבית; זאת, בראיה כלכלית הוליסטית וארוכת טווח, שלוקחת בחשבון את צרכי המשק והלקוחות.
  - הפחתת דרישות יחסי ההון המזעריים - הקלה של בנק ישראל בדרישות ההון שמטרתה שימוש של הבנקים במקורות ההוניים שישתחררו כתוצאה מיישום ההקלה, לצורך הגדלת האשראי למשקי הבית ולמגזר העסקי; זאת בלי לגרוע מהצורך בחיתום מוקפד ואחראי, בדגש על מתן אשראי ללקוחות שלפני פרוץ משבר הקורונה עמדו בפירעון האשראי כסדרו. אין לעשות שימוש במקורות שישתחררו לצורך חלוקת דיבידנדים או ביצוע רכישה עצמית של מניות.
  - הגדלת מגבלת החבות הענפית לענף הבינוי והנדל"ן - במטרה לתמוך בהמשך פעילות ענף הנדל"ן ולסייע לקבלנים לעמוד בצרכי המימון המתגברים, ניתנה אפשרות לבנקים להגדיל את האשראי לענף הבינוי והנדל"ן, כך שסך האשראי (בניכוי חבויות לתשתיות לאומיות) יעלה משיעור של 20% לשיעור של 22% מסך כל חבויות הציבור.
  - ניהול מסגרות אשראי בחשבונות עו"ש - אפשרות לאישור חריגה מן המסגרת לבקשת לקוח לפרק זמן של שלושה ימים (חלף יום אחד לפני ההקלה), וכן אפשרות שלא ליישם את ההוראה על חריגות בסכומים שלא יעלו על 5,000 ש"ח לאנשים פרטיים ו-100,000 ש"ח לאשראי מסחרי, כאשר קיימת מסגרת אשראי בחשבון הלקוח. שיעור הריבית בחריגה לא יעלה על הריבית שנקבעה במסגרת האשראי האחרונה שהוסכמה עם הלקוח.
  - דיווחים למערכת נתוני אשראי - הנחיית בנק ישראל לפיה במקרים של הקלות ללקוחות, יש להקפיד כי ההקלות ידווחו באופן שלא יבטא מידע שלילי. במקרה של דיווח על פיגור ניתן להוסיף הערה כי מדובר בפיגור הנובע מ"כוח עליון". בנוסף, אין לדווח על שיקים והוראות לחיוב חשבון מקום בו הבנק פועל להגדלת המסגרת על מנת שלא יחזרו.
  - שיקים ללא כיסוי - הנחיית הפיקוח על הבנקים לפיה יש להשהות הגבלה של חשבון ובעליו בתקופה שנקבעה. המידע לגבי שיק שלא כובד יועבר למערכת לשיתוף נתוני אשראי.
  - שיעור המימון במשכנתאות -
    - א. הבנק רשאי להעניק הלוואה לכל מטרה במשכון דירה בשיעור מימון 70% (לעומת 50% לפני ההקלה). מתן ההלוואה מותנה בהצרת הלוואה, כי ההלוואה אינה למטרת רכישת דירה נוספת.
    - ב. לצורך אמידת הכנסת הלוואה, התאגידים הבנקאיים רשאים להתחשב בסכום הממוצע של הכנסת הלוואה בשלושת החודשים שקדמו ליציאתו לחל"ת או לירידה למשרה חלקית בשל משבר הקורונה, בהתקיים התנאים הבאים: (1) להערכת הבנק, בחלוף משבר הקורונה הלוואה צפויה לחזור לעבודתו ברמת ההכנסה שהייתה לו טרם היציאה לחל"ת; (2) שיעור ההחזר מההכנסה של הלוואה, לאחר היציאה לחל"ת, לא יעלה על 70%; ו-(3) הבנק יקבע מגבלה כוללת להיקף האשראי הניתן אגב הקלה זו.

ג. הדרישה לפיה לצורך חישוב דרישת ההון, על התאגיד הבנקאי להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 כשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור, לא תחול על הלוואות לדיור שאושרו בתקופה שהוגדרה. הקלה זו נועדה להקל בדרישת ההון מהבנק בנין המשכנתא ובהתאמה להפחית את הריבית על הלוואות לדיור.

- הסדרי חוב - החלפת דרישת החתימה על הסדר החוב בדרישה לקבלת הסכמה מתועדת של הלקוח, כך שניתן יהיה לקבל את הסכמת הלקוח גם באמצעות הטלפון.
- הקלות לעניין מועד מסירת דוח כספי עדכני לבנק, בהתאמה לארכה שניתנה לעניין זה על ידי רשויות המס.
- שינויים מסוימים בתנאי הלוואות, הקשורים לאירוע נגיף הקורונה (כגון דחיות במועדי תשלום, ויתור על ריבית פיגורים ועוד), המבוצעים מול לווה בודד או במסגרת תכנית ללוים שנתקלים בבעיות פיננסיות לטווח הקצר, לא יסווגו כחובות בעייתיים בארגון מחדש; זאת על מנת לסייע לייצב לווים שלא עומדים או עשויים שלא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם בעקבות השפעת אירוע נגיף הקורונה.
- הקלות בהחזרי משכנתא לזכאים - הנחיית החשב הכללי ומשרד הבינוי והשיכון בדבר הקלות בהחזרי משכנתאות לזכאים, לרבות הצורך בהפעלת שיקול דעת והתחשבות מיוחדת בכל הקשור בהליכי גביה, ואפשרות לדחיית תשלומי משכנתא לתקופה של עד 4 חודשים (הבנק רשאי במקרים מסוימים לאשר דחיה נוספת).
- מתווה לדחיית תשלומי הלוואות כסיוע ללקוחות הבנקים בהתמודדות עם השלכות משבר הקורונה - מדובר במתווה מקיף שאומץ על ידי המערכת הבנקאית לדחיית תשלומי הלוואות כסיוע ללקוחות הבנקים (משקי הבית והעסקים הקטנים) בהתמודדות עם השלכות משבר הקורונה.
- המתווה שפורסם חל על הלוואות מהסוגים הבאים: משכנתאות, הלוואות צרכניות והלוואות לעסקים קטנים, והוא כולל שורה של תנאים לעניין אופן פריסת החזרי הלוואות שנדחו והתשלומים שייגבו בגינן. ניתן להגיש בקשה לדחיית תשלומי הלוואה, בהתאם למתווה זה, עד ליום 31 ביולי 2020.

הקלות בשל התנהלות הבנק בכוח אדם חסר ומרוחק

- הנחיות הפיקוח על הבנקים:
- שינויים בעבודת הדירקטוריון - הנחיה של הפיקוח על הבנקים המאפשרת לקיים ישיבות דירקטוריון באמצעות שימוש באמצעי תקשורת חלף נוכחות פיזית. בנוסף, ניתנה אפשרות ליו"ר הדירקטוריון לקבוע את המועד ואת תדירות הדיון בנושאים השונים (בכפוף לדרישות חוק החברות), וזאת בהתחשב בסיכונים המתפתחים ובשינויים המהירים בסביבת הפעילות, והצורך לנטר את פעולות התאגיד הבנקאי. כמו כן ניתנה הקלה לעניין מועדי אישור פרוטוקול הישיבות והפצתו.
- דיווח על פעולות בלתי רגילות - הבהרה של הפיקוח על הבנקים, לפיה הבנקים נדרשים לדווח על פעולות אלה בזמן הקצר ביותר בנסיבות העניין. עם זאת, לעניין זה ניתן להתחשב בשינוי מתכונת עבודת התאגידים הבנקאיים בתקופה זו. במקרה של עיכוב בדיווח, יש לתעד את העיכוב. הבהרה זו עולה בקנה אחד עם הבהרה של רשות איסור הלבנת הון, לפיה הרשות תקבל בהבנה עיכובים שיחולו בהעברת הדיווחים אליה. לצד זאת, מדגישה הרשות שמצופה מהמוסדות הפיננסיים להעביר לרשות את המידע במקרים המתאימים, סמוך ככל שניתן למועד הפעילות, והכל בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים ובהתאם לצורך.
- טיפול בתלונות הציבור - הקלות לעניין טיפול בתלונות הציבור, לרבות אופן מתן התשובה ללקוח, ופרקי הזמן למתן התשובה.
- הארכת המועד לסגירת חשבון לקוח מ-5 ימי עסקים ל-14 ימי עסקים מהמועד בו השלים הלקוח את הפעולות הנדרשות ממנו.
- הארכת מועדים מחייבים שונים בטיפול בהלוואות לדיור.
- כללי:
- היתר כללי להעסקת העובדים במשק בשעות נוספות, בהתחשב בצרכים הייחודיים של מקום העבודה ובהתחשב בטובת העובדים.

דחיית מועדי התחילה של הוראות שונות והקלות בדיווחים לפיקוח

- דחיית מועד התחילה של הוראת ניהול בנקאי 368 "בנקאות פתוחה" בכשלושה חודשים, כך שהיישום ההדרגתי של ההוראה יחל ביום 31 במרס 2021.
- דחיית מועד התחילה של הוראת ניהול בנקאי תקין 359A "מיקור חוץ" בכשישה חודשים ליום 30 בספטמבר 2020.

- דחיית מועד פרסום הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2020 עד ליום 30 ביוני 2020.
  - דחיית היערכות הבנקים בנושאים שונים, ובכלל זה: דחיית היערכות לדיווח על תוצאות סקרי השפעה הכמותית (QIS) בנושא מגבלות על שיעבוד נכסי תאגיד בנקאי; הפסקת היערכות לטיטות הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא מימון יציב נטו (NSFR); הפסקת היערכות בנושא הגישה הסטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי (SA-CCR); ודחיה בביצוע סקר הפערים אל מול הקוד הגלובלי למסחר במטבע חוץ (FX GLOBAL CODE).
  - דחיית המועד האחרון לביצוע סקר בטיחות עבור מערכות בסיכון גבוה.
  - הקלות בדיווחים לפיקוח בהתאם להוראות דיווח שונות, בין על ידי הקפאה זמנית של הדיווח ובין על ידי מתן דחייה במועד הדיווח הנדרש.
- ההתאמות השונות על רקע אירוע נגיף הקורונה, נקצבו לתקופות זמן שונות, בהתאם להערכות לגבי משך התמשכות אירוע נגיף הקורונה, והן מתעדכנות באופן דינאמי בהתאם לצרכי הלקוחות והמערכת הבנקאית, והמצב במשק. השפעת הוראות הרגולציה האמורות הינה חלק מההשפעה הכוללת של האירוע על הבנק והקבוצה כאמור בדוח זה.

דירוג אשראי

להלן דירוג האשראי והתחזית של המדינה והבנק ליום 26 במאי 2020:

קצר טווח	תחזית	ארוך טווח	דירוג חברת	
P-1	stable	A1	Moody's	מדינת ישראל
A-1+	stable	AA-	S&P	
F1+	stable	A+	Fitch	
P-1	stable	A2	Moody's	בנק לאומי: מט"ח
A-2	stable	A	S&P	
F1+	stable	A	Fitch	
A-1				
F1+	stable	AAA	S&P מעלות	דירוג מקומי (בישראל)
P-1	stable	Aaa	מידרוג	

להלן התפתחות דירוג האשראי ותחזית הדירוג של הבנק מה-1 בינואר 2020 ועד ליום 26 במאי 2020:

ב-18 בפברואר 2020 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-30 באפריל 2020 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

נספח 1 - שיעורי הכנסות והוצאות^(א) וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית

חלק א' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - נכסים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס					
2019			2020		
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)
באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור ^(ג)					
3.25	1,976	245,884	3.05	1,940	257,674
בישראל					
4.91	310	25,692	4.89	278	23,153
מחוץ לישראל					
3.41	2,286	271,576	3.20	2,218	280,827
סך הכל ^(ד)					
אשראי לממשלה					
4.45	8	731	4.41	8	738
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
4.45	8	731	4.41	8	738
סך הכל					
פיקדונות בבנקים					
1.70	44	10,403	1.35	33	9,811
בישראל					
2.17	2	372	-	-	161
מחוץ לישראל					
1.72	46	10,775	1.33	33	9,972
סך הכל					
פיקדונות בבנקים מרכזיים					
0.25	32	50,675	0.25	30	47,809
בישראל					
1.00	4	1,767	0.81	2	792
מחוץ לישראל					
0.28	36	52,442	0.26	32	48,601
סך הכל					
נ"ע שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
0.58	1	697	0.95	4	1,682
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
0.58	1	697	0.95	4	1,682
סך הכל					
אג"ח לפדיון וזמינות למכירה ^(ה)					
1.62	249	62,029	1.49	256	69,191
בישראל					
2.99	45	6,095	2.75	32	4,710
מחוץ לישראל					
1.74	294	68,124	1.57	288	73,901
סך הכל					
אג"ח למסחר ^(ו)					
0.52	8	6,133	0.64	10	6,268
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
0.52	8	6,133	0.64	10	6,268
סך הכל					
2.64	2,679	410,478	2.48	2,593	421,989
סך כל הנכסים נושאי ריבית					
5,832			5,714		
חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
40,195			45,126		
נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ^(ז)					
2,679			2,593		
סך כל הנכסים					
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילות מחוץ לישראל					
4.33	361	33,926	4.40	312	28,816

ראה הערות [בעמוד 212](#).

חלק ב' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - התחייבויות והון

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס					
2019			2020		
שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)
באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור					
(0.60)	(385)	255,259	(0.47)	(304)	261,883
בישראל					
(0.11)	(34)	121,811	(0.10)	(34)	130,413
לפי דרישה					
(1.06)	(351)	133,448	(0.82)	(270)	131,470
לזמן קצוב					
(1.97)	(79)	16,187	(1.38)	(49)	14,246
מחוץ לישראל					
(1.41)	(19)	5,432	(0.96)	(15)	6,287
לפי דרישה					
(2.25)	(60)	10,755	(1.72)	(34)	7,959
לזמן קצוב					
(0.69)	(464)	271,446	(0.51)	(353)	276,129
סך הכל					
פיקדונות הממשלה					
(2.03)	(1)	199	(2.31)	(1)	175
בישראל					
-	-	502	-	-	131
מחוץ לישראל					
(0.57)	(1)	701	(1.31)	(1)	306
סך הכל					
פיקדונות מבנקים מרכזיים					
-	-	-	-	-	154
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
-	-	-	-	-	154
סך הכל					
פיקדונות מבנקים					
(0.26)	(3)	4,665	(0.46)	(6)	5,209
בישראל					
-	-	27	-	-	67
מחוץ לישראל					
(0.26)	(3)	4,692	(0.46)	(6)	5,276
סך הכל					
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
(1.13)	(1)	357	(1.21)	(4)	1,331
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
(1.13)	(1)	357	(1.21)	(4)	1,331
סך הכל					
אגרות חוב					
(1.87)	(90)	19,357	(1.11)	(60)	21,652
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
(1.87)	(90)	19,357	(1.11)	(60)	21,652
סך הכל					
(0.76)	(559)	296,553	(0.56)	(424)	304,848
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית					
93,773			98,592		
פקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית					
3,488			3,730		
זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
26,578			30,160		
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית ^(א)					
(559)		420,392	(424)		437,330
סך כל ההתחייבויות					
36,113			35,499		
סך כל האמצעים ההוניים					
(559)		456,505	(424)		472,829
סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים					
1.88	2,120		1.92	2,169	
פער הריבית					
תשואה נטו^(א) על נכסים נושאי ריבית					
1.97	1,838	376,552	1.95	1,906	393,173
בישראל					
3.37	282	33,926	3.70	263	28,816
מחוץ לישראל					
2.08	2,120	410,478	2.07	2,169	421,989
סך הכל					
(1.90)	(79)	16,716	(1.36)	(49)	14,444
סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל					

ראה הערות [בעמוד 212](#).

חלק ג' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס					
2019			2020		
שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾ ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾ ריבית
באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים
מטבע ישראלי צמוד מדד					
1.93	218	45,415	1.18	138	46,818
(1.17)	(89)	30,554	(0.18)	(12)	27,151
0.76			1.00		
מטבע ישראלי לא צמוד					
2.49	1,677	272,295	2.51	1,719	276,700
(0.28)	(141)	198,950	(0.27)	(137)	206,047
2.21			2.24		
מטבע חוץ					
2.91	423	58,842	2.46	424	69,655
(2.00)	(250)	50,333	(1.59)	(226)	57,206
0.91			0.87		
סך פעילות בישראל					
2.49	2,318	376,552	2.34	2,281	393,173
(0.69)	(480)	279,837	(0.52)	(375)	290,404
1.80			1.82		

ראה הערות [בעמוד 212](#).

חלק ד' - ניתוח השינויים בהכנסות ריבית והוצאות ריבית

2020 לעומת 2019		
לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		
	גידול (קיטון) בגלל שינוי ^(ה)	שינוי נטו
	מחיר	כמות
נכסים נושאי ריבית		
אשראי לציבור		
בישראל	89	(125)
מחוץ לישראל	(30)	(2)
סך הכל	59	(68)
נכסים נושאי ריבית אחרים		
בישראל	12	(13)
מחוץ לישראל	(15)	(2)
סך הכל	(3)	(15)
סך כל הכנסות הריבית	56	(142)
התחייבויות נושאות ריבית		
פיקדונות הציבור		
בישראל	8	(89)
מחוץ לישראל	(7)	(23)
סך הכל	1	(112)
התחייבויות נושאות ריבית אחרות		
בישראל	10	(34)
מחוץ לישראל	-	-
סך הכל	10	(34)
סך הכל הוצאות הריבית	11	(146)
סך הכל בנטו	45	49

הערות:

- (א) הנתונים בלוחות אלה ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
- (ב) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבעי ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, חברות בנות בח"ל על בסיס יתרות לתחילת הרבעונים.
- (ג) לפני ניכוי היתרה הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.
- (ד) מהיתרה הממוצעת של אג"ח למסחר ושל אג"ח זמינות למכירה נוכחה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר וכן של רווחים/הפסדים בגין אג"ח זמינות למכירה הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בגין אג"ח שהועברו מהתיק הזמין למכירה בסך של 1,199 מיליון ש"ח (31 במרס 2019 - 332 מיליון ש"ח).
- (ה) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית, נכסים לא כספיים ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
- (ו) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים והתחייבויות לא כספיות.
- (ז) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו, לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.
- (ח) השינוי המיוחס לשינוי בכמות חושב על ידי הכפלת המחיר החדש בשינוי בכמות. השינוי המיוחס לשינוי במחיר מחושב על ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.
- (ט) עמלות לתקופה של שלושה חודשים בסך של 129 מיליון ש"ח נכללו בהכנסות ריבית מאשראי לציבור (31 במרס 2019 - 107 מיליון ש"ח).